

Vastaus valtuustoaloitteeseen " Hoitotakuun toteutuminen Pohjois-Savon hyvinvointialueella"

Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuuston sosiaalidemokraattien valtuustoryhmä on tehnyt aloitteen koskien hoitotakuun toteutumista hyvinvointialueella

Syyskuussa 2023 voimaan tullut lainsäädäntö edellytti hoitoon pääsyä perusterveydenhuollossa kiireettömissä asioissa 14 vrk kuluessa ja suun terveydenhuollossa neljän (4) kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu. Lainsäädäntö muuttui vuoden 2025 alussa ja hoitoon pääsyn aikaraja on perusterveydenhuollossa tällä hetkellä kolme (3) kuukautta, poikkeuksena alle 23-vuotiaat, joilla hoitotakuu pysyi ennallaan eli 14 vrk. Suun terveydenhuollossa hoitoon pääsyn raja muuttui yli 23- vuotiailla kuuteen (6) kuukauteen, mutta jatkuen kolme (3) kuukautta alle 23-vuotiailla.

Perusterveydenhuollon hoitotakuujono vaihtelee Pohjois-Savon hyvinvointialueella (1–2/2025) 14 vrk:n hoitojonossa, ollen keskimäärin 10,3 vrk (vaihteluväli 4,4–31 vrk). Vaikka lainsäädäntö on muuttunut vuoden 2025 alusta, 14 vrk:n jonoa on edelleen seurattu. Hoitotakuujono on tyypillisesti pisin asutuskeskuksissa ja kaupungeissa. Lain edellyttämä arkipäivien yhteydensaanti peruspalveluihin toteutuu vain osassa hyvinvointialuetta. Suurimmat hoitoon pääsyyn liittyvät ongelmat ovat olleet eteläisellä ja pohjoisella alueella.

Toiminnan ja lainsäädännön näkökulmasta keskimääräinen odotusaika antaa osittain virheellisen kuvan vaikuttavien palvelujen saatavuudesta. Lainsäädäntö edellyttää hoitoon pääsyä kohtuullisessa ajassa, mikä tarkoittaa asian kiireellisyyden kokonaisvaltaista arviointia. On myös huomioitava, että noin 45 % kaikista hoitaja/ lääkärikontakteista toteutuvat samana päivänä kuin yhteydenotto on tapahtunut.

Hoitoon pääsy kiireettömissä hoitotakuun piiriin kuuluvissa asioissa 14 vrk kuluessa ei toteudu, johtuen asukaslukuun suhteutusta henkilöstövajeesta. Henkilöstövaje koskee etenkin perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon lääkärihenkilöstöä. Hyvinvointialueelta puuttuu noin 25 % virkapohjiin suhteutetusta sotekeskusten lääkärimäärästä. Käytettävissä olevasta työpanoksesta huomattava osa suuntautuu muihin (neuvolat, koulut, kiirevastaanotto, virka-ajan ulkopuolinen työ, välillinen asiakastyö) kuin kiireettömän hoidon palveluihin. Tällä absoluuttisella työpanosvajauksella on suurin vaikutus haja-asutusalueiden palveluihin, mutta myös kaupunkipaikkakuntien palveluihin. Lisäksi kaupunkipaikkakunnilla henkilöstömitoitus on ollut lähtökohtaisesti liian pieni mahdollistamaan 14 vrk:n hoitotakuun toteutumisen. Alueen suurimmissa kaupungeissa asukaslukuun suhteutettu henkilöstön virka/ tehtäväpohjiin perustuva määrä on noin puolet siitä, mitä se on haja-asutusalueilla.

Kiireettömään hoitoon pääsyn osalta enimmäisajat suun terveydenhuollossa ovat alle 23-vuotiailla kolme (3) kuukautta ja 23 vuotta täyttäneillä kuusi (6) kuukautta potilaan yhteydenotosta ja hoidon tarpeen arviosta 1.1.2025 alkaen. Pohjois-Savon hyvinvointialueella suun terveydenhuollossa vastausprosentti potilaiden yhteydenottoihin puhelimitse on päiväkohtaisesti 100, eli jokainen asukas saa puhelimitse tehtävän hoidon tarpeen arvion saman päivän aikana. Suun terveydenhuollon toiminta on kuitenkin paikoin hyvin ruuhkautunut ja hammaslääkärin kiireettömään hoitoon voi aikuisväestö joutua odottamaan jopa vuoden. Neuvolatoimintaan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat määräaikaistarkastukset järjestetään niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti. Tällä hetkellä hammaslääkärin viroissa on vajetta vain noin 7 %, mutta hoitotakuujonossa on reilu 6 000 henkilöä. Hoitotakuujono on pisin Kuopiossa. Vaikka henkilöstövaje vaikuttaa pieneltä, suurin osa hammaslääkäreistä tekee työtä osa-aikaisesti. Suun terveydenhuollossa on aiemmin ollut enemmän henkilöstövajetta, joka näkyi edelleen hoitoon

pääsyn tilanteessa. Suurin henkilöstövaje on haja-asutusalueilla. Lisäksi korona-aikana kaikki kiireetön hoito peruttiin, mikä näkyy edelleen kumuloituneena suurena hoidon tarpeena.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella on neljä hammashoitola, johon ei olla saatu ollenkaan rekrytoitua hammaslääkäreitä. Toimintaa ja prosesseja kehitetään jatkuvasti ja heinäkuusta 2024 alkaen on suun terveydenhuollossa ollut hanke hoitoon pääsyn edistämiseksi. Sen lisäksi kevään 2025 aikana järjestetään ns. jononpurkuviikot, jonka tavoitteena on hoitaa noin kolmannes jonossa olevista potilaista. Tällä hetkellä ei pystytä noudattamaan kuuden (6) kuukauden hoitotakuulainsäädäntöä, joten hoitoon pääsy aloitteessa mainitussa neljässä (4) kuukaudessa on mahdotonta.

Henkilöstön saatavuus ei ole välttämättä korjaantumassa lähiaikoina. Toimintojen tehostamisella voidaan parantaa kiireettömän hoidon saatavuutta, mutta muutoksiin on varattava aikansa. Kokemukset digipalvelujen käyttöönotosta ovat vielä lyhyet, joten vaikutukset muuhun palvelutuotantoon näkyvät myöhemmin.

Tässä vaiheessa emme pysty vastaamaan aloitteen mukaiseen esitykseen palata noudattamaan 14 vuorokauden hoitoon pääsyn määräaika perusterveydenhuollossa ja neljän (4) kuukauden hoitoon pääsyn määräaika suun terveydenhuollossa.